

Het onmisbare cement van onze samenleving.

Actieplan Sportverenigingen

Mohammed Mohandis
Tweede Kamerfractie PvdA
maart 2023

1. Aanleiding

Verenigingen zijn het sociale cement van onze samenleving en houden onze buurten en dorpen fijne plekken om te wonen. Het is waar we elkaar ontmoeten en van jongs af aan leren dat bewegen leuk is. Ook zorgen zij ervoor dat sporten en bewegen laagdrempelig kan.

De Nederlandse Sportraad constateert dat het huidige sport- en beweegaanbod in Nederland niet toereikend is om 75% van de Nederlanders te laten voldoen aan de beweegerichtlijnen. Nu schommelt het rond de 50%. En het zijn vooral fitte mensen die sporten en bewegen en mensen die dat kunnen betalen. Juist de kwetsbare groepen, die veel profijt zouden kunnen hebben van sport en bewegen (ouderen, mensen met een beperking of chronische ziekte, mensen met een laag inkomen) sporten en bewegen onvoldoende voor hun gezondheid.

Sociaal economische gezondheidsverschillen worden maar niet kleiner. Hoogopgeleide mannen leven 5,8 jaar langer dan laagopgeleide mannen, hoogopgeleide vrouwen 4,3 jaar langer dan laagopgeleide vrouwen. Dit is een verschil van gemiddeld 4,4 jaar in levensverwachting. Ook leven hoogopgeleiden langer in goed ervaren gezondheid. Het verschil tussen hoog- en laagopgeleide mannen in goed ervaren gezondheid is 14,6 jaar, voor vrouwen is dit verschil 15 jaar.

Naast biologische factoren wordt je gezondheid voor een groot deel bepaald door de omstandigheden waarin je wordt geboren, opgroeit, woont en werkt. En we snappen allemaal dat sport een belangrijke rol kan spelen: niet alleen is (meer) bewegen goed voor iedereen, ook kan het beoefenen van een sport eenzaamheid verminderen en mensen sociale contacten bieden.

Het sociale cement van onze samenleving

Het sociaal cultureel planbureau stelde onlangs (eigentijdse ongelijkheid, 2023) dat kansenongelijkheid verder gaat dan alleen vermogen, inkomen en opleiding. Het SCP stelt dat het sociale netwerk of het gebrek daaraan bijdraagt aan kansenongelijkheid. Het bijzondere van sportverenigingen is dat zij een belangrijke bijdrage leveren aan de sociale binding van onze samenleving en diverse sociale netwerken bij elkaar brengen. Het zijn ouders en kinderen met verschillende politieke voorkeuren, inkomensniveaus, opleidingsachtergronden of postcodegebieden die op sportclubs samen bijdragen aan het sociale cement van onze samenleving.

Er is na de coronacrisis toenemende aandacht voor mentale problemen bij jongeren. Het aantal jongeren met mentale problemen is fors toegenomen. Een op de 7 jongeren heeft depressieve gevoelens en 1 op de 3 jongeren voelt prestatiedruk. Sport kan een uitlaatklep zijn, sport kan mensen uit hun isolement halen, een gevoel geven dat ze er toe doen, onderdeel zijn van een team...

Nederland telt ongeveer 40.000 sportaanbieders en 22.000 sportaccommodaties. Hiervan worden 26.000 sportverenigingen gedragen door 1 miljoen vrijwilligers en 75 sportbonden.

Veel sportverenigingen in Nederland zitten echter financieel in de knel. Zij hebben te maken met de gevolgen van inflatie en nieuwe energiecontracten met een hogere rekening. Verduurzamen lukt nauwelijks, daarvoor ontbreekt vaak voldoende expertise en financiële zekerheid. Ook zien we dat het ledenaantal onder druk staat, naast een toename van individueel sporten zien we dat sporten ook te duur dreigt te worden voor mensen die net niet in aanmerking komen voor sport- tegemoetkomingen. Een voorstel van de PvdA bij de laatste begrotingsbehandeling, om extra geld uit trekken voor de

jeugdfondsen (sport en cultuur) is in december 2022 aangenomen.

In 2022 vroeg de PvdA, gesteund door een meerderheid in de Tweede Kamer, via een motie maatregelen om sportverenigingen de winter door te helpen. Maar de toegezegde noodfondsen komen traag op gang en lijken niet toereikend. Sportverenigingen, gedragen door vrijwilligers zien de toekomst somber in, omdat zij geconfronteerd worden met een kwakkelend ledenaantal en een gebrek aan voldoende vrijwillige bestuurders. Het Register voor Verenigingsbestuurders (RVVB) heeft in 2022 mede naar aanleiding van deze motie en in overleg met ons, een enquête uitgezet om een goed beeld te krijgen onder bestuurders (vrijwilligers) van amateurverenigingen. Daaruit bleek dat 27% van de verenigingen verwachtte tijdelijk te moeten sluiten gedurende de wintermaanden en of maatregelen treft zoals een doucheverbod en het laten stijgen van contributie. Nog eens 12 % van de ondervraagden stelde vast dat ze vreesden de deuren permanent te moeten sluiten als zij de stijgende kosten meerjarig niet onder controle krijgen. Om de sportclubs te helpen de winter door te komen, vroegen we samen met RVVB aandacht met een petitie: 'red jouw sportclub <https://petities.nl/petitions/red-de-sportclub-bij-jou-in-de-buurt?locale=nl>' die al meer dan 8000 keer is ondertekend.

2023 wordt voor sportverenigingen een spannend jaar. Niet alleen hebben zij te maken met het urgente probleem van een hogere energierekening door nieuwe contracten, ook de elementaire problemen met het voortbestaan en verduurzaming van de vereniging zorgen voor hoofdbrekens.

We hebben eerder al verschillende maatregelen voorgesteld om de sportclubs te helpen, maar het kabinet lijkt de urgentie nog steeds niet te zien en komt de sportsector maar heel beperkt tegemoet. Het sluiten van de bieb, het omvallen van het zwembad, het verdwijnen van de huisartsenpost of buslijn, in steeds meer regio's is dit de bittere realiteit. De verschraving van onze buurten en dorpen moet een halt worden toegeroepen. Het kabinet moet in actie komen en alles uit de kast trekken om sportverenigingen als onmisbare publieke voorziening overeind te houden.

2. Stand van zaken

De RVVB zal eind maart een nationaal onderzoek naar de toekomstbestendigheid van sportclubs presenteren (“Verdiepend onderzoek, Toekomstbestendigheid sportverenigingen”, 2023).

Onderdeel hiervan is een bezoek aan regionale sportbijeenkomsten in 12 provincies waar met 250 verenigingsbestuurders is gesproken. Daarnaast hebben zij een nieuwe enquête uitgedaan waar meer dan 800 verenigingsbestuurders aan hebben deelgenomen. Om een beter beeld te krijgen hebben wij ons bij deze sporttour aangesloten.

Eerdere signalen over de staat van sportverenigingen baren ons zorgen. Cijfers van het Mulier-instituut en NOC-NSF laten zien dat sportdeelname ten opzichte van voor de coronaperiode maar mondjesmaat opkrabbelt. Sportverenigingen vervullen een belangrijke opgave om het aantal sportdeelnemers op peil te houden. Zij zien dat het ledenaantal gemiddeld genomen terugloopt. Dat is deels te verklaren doordat andere sporten, niet in verenigingsverband, toenemen, maar de totale sportdeelname blijft zorgelijk. Met deze ontwikkelingen zullen we de nationale streefdoelen van 2032, waarbij 12 miljoen Nederlanders wekelijks bewegen en 80% van de jeugd een goede beweegvaardigheid heeft, niet gaan halen.

In 2022 deden wij de volgende voorstellen :

- Kom met een gericht sportreddingsfonds voor sportverenigingen, in samenwerking met gemeenten.
- Breid ondersteuningsregelingen uit voor sportende kinderen, zoals het sport- en cultuurfonds.
- Zorg voor een wettelijke zorgplicht voor gemeenten om voldoende sportaccommodaties te garanderen.
- Kom met een verduurzamingsoffensief voor amateurverenigingen, zodat verenigingen die willen omschakelen naar duurzame energie dat ook kunnen betalen

Voor een deel van deze plannen heeft het kabinet naar aanleiding van onze moties en voorstellen een eerste stap gezet, zoals het op peil houden van het sport- en cultuurfonds. Een gericht reddingsfonds moet nog worden opgetuigd, komt voor sommige verenigingen te laat en is omgeven met teveel bureaucratie om er voor in aanmerking te komen. Ook voor verduurzaming geldt dat er wel regelingen zijn, maar dat sportverenigingen er vaak geen gebruik van kunnen maken, omdat ze er niet voor in aanmerking komen of omdat de aanvraag zo bureaucratisch en ingewikkeld is dat verenigingen er niet uitkomen.

3. Onze voorstellen

Voortbouwend op onze vorige voorstellen willen wij de komende jaren langs de volgende 3 lijnen de positie van sportverenigingen borgen voor toekomstige generaties:

1. Voortbestaan van verenigingen

2. Verduurzaming van clubs

3. Verankering van sport

1. Voortbestaan van verenigingen

Sportverenigingen kunnen alleen voortbestaan met voldoende vrijwilligers in de bestuursfuncties en voldoende financiële middelen. Sportvoorzieningen zijn onmisbare publieke voorzieningen voor jong en oud.

Vrijwilligers

Er wordt steeds meer van vrijwillige bestuurders gevraagd. Zij worden vaak op een zakelijke manier benaderd en er wordt veel van hen verwacht, denk aan onderhoud van de velden, verduurzaming en de verwachting dat zij in staat zijn om grote investeringen te kunnen overzien. De alsmaar toenemende taken en verwachtingen stroken niet met de structuur van onze verenigingen die door vrijwilligers wordt gedragen.

Uit het RVVB onderzoek 2023 blijkt:

- 50% van de verenigingsbestuurders ervaart een te hoge werkdruk, vooral door de toename van taken en verantwoordelijkheden
- 38,5% geeft aan onderbezet te zijn met vrijwillige bestuurders, nog eens 69% geeft dat het lastig is om nieuwe aanwas te vinden voor een bestuursfunctie en 24,6% van de bestuurders wil eigenlijk stoppen, maar blijft zitten omdat er geen opvolging is

Wat geldt voor uw vereniging?

Heeft u problemen met het vinden van nieuwe bestuurders?

Wij stellen voor:

- Vrijwilligerswerk stimuleren door vrijwilligers meer positie en waardering te geven. Werkgevers hebben hier ook een rol, in cao's kan de waarde van vrijwilligerswerk worden benadrukt door bijvoorbeeld uren beschikbaar te stellen.
- Publieke gebouwen, sportparken en velden niet meer privatiseren.
- Gemeenten hebben de verantwoordelijkheid het onderhoud op zich te blijven nemen.
- Verenigingsondersteuning door gemeentelijke sportbedrijven of gemeenten vindt plaats bij de vereniging zelf en niet via het stadhuis.
- Verenigingen moeten zich kunnen richten op hun kerntaken. Waar nodig moet professionele ondersteuning voor verenigingen beschikbaar gesteld worden.

Financiën

Uit een eerdere enquête van de RVVB uit 2022 bleek al dat 27% van de verenigingen verwachtte tijdelijk te moeten sluiten gedurende de wintermaanden en of maatregelen treft zoals een doucheverbod en het laten stijgen van contributie. Nog eens 12 % van de ondervraagden stelde dat ze vrezen de deuren permanent te moeten sluiten als zij de stijgende kosten meerjarig niet onder controle krijgen.

Uit het RVVB onderzoek 2023 blijkt:

- Van alle ondervraagde verenigingsbestuurders zegt 44,3% dat het aantal leden gelijk blijft en 25% ziet het aantal leden teruglopen

Wij stellen voor:

- Gemeenten hanteren standaard het lagere tarief OZB voor woningen; dat moet ook voor sportverenigingen gelden. Gemeenten hebben de mogelijkheid om te differentiëren, maar dit wordt niet overal toegepast.
- Toegang tot jeugd en sportfondsen moet worden verruimd naar boven 18 jaar. Ook gemeenten zouden een hogere leeftijd moeten introduceren. Jongeren kunnen onnodig afhaken als zij 18 worden.

2. Verduurzaming van clubs

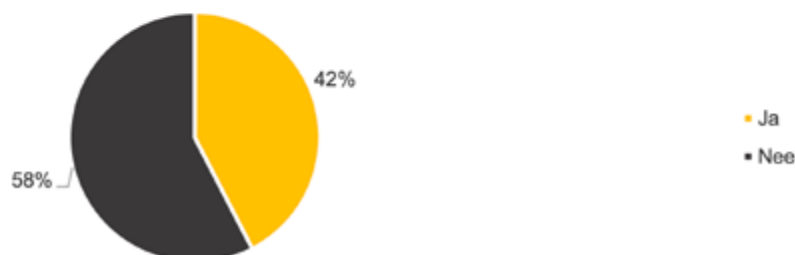
Het verduurzamen van onze sportvoorzieningen verloopt traag, dit vraagt om een nationale strategie en meer sturing. Deze kerntaak hoort niet bij vrijwilligers maar is een Rijksverantwoordelijkheid in samenspraak met gemeenten en vraagt kennis en regie.

Uit de laatste rondgang via de sporttour en uit de enquête RVVB 2023 blijkt 60% procent van de verenigingen niet te verwachten binnen 4 tot 5 jaar zodanig te zijn verduurzaamd dat zij de structureel hogere energierekening kunnen dragen

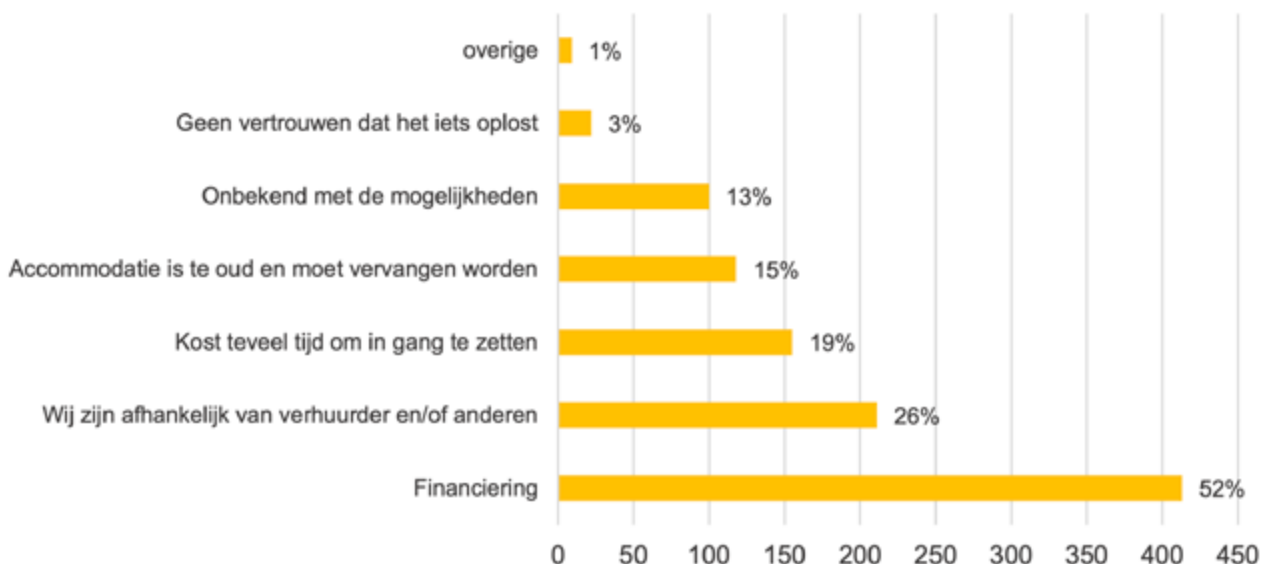
Wanneer verwacht u de accommodatie volledig verduurzaamd te hebben?

Is het verduurzamingstraject een te zware belasting voor het bestuur?

Wat weerhoudt uw vereniging om te verduurzamen?

- 42,4% van de verenigingsbestuurders ervaart het verduurzamen als een te grote opgave en een enorme belasting bovenop de taken.
- 40% geeft aan onvoldoende middelen te hebben om te kunnen verduurzamen.
- 22% van de verenigingen verwacht op deze manier nooit te kunnen verduurzamen, een andere 30% schat in dat dit pas over 5 jaar aan de orde is en slechts 16% over 3 jaar.
- 50% van de bestuurders is wel begonnen met verduurzamen, maar er ontbreekt kennis en financiering om deze verduurzaming ook structureel iets op te laten leveren en niet meer afhankelijk te zijn van gas.

- 44% van de verenigingen heeft een variabel contract, 35% vast en bij 22% is het energiecontract verwerkt in het huurcontract.

Wij stellen voor:

- De minister voor langdurige zorg en sport vervult een coördinerende rol in het verduurzamen van sportverenigingen en maakt harde afspraken met gemeenten.
- Alle sportverenigingen moeten binnen 4 jaar zijn verduurzaamd. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het verduurzamen en voeren regie, ook wanneer een gedeelte (bijvoorbeeld het clubgebouw en niet de sportvelden) in beheer is van een vereniging
- Het noodfonds voor energielasten moet permanent worden gedurende het verduurzamingsproces, hiermee wordt voorkomen dat verenigingen de deuren moeten sluiten.
- Beschikbare regelingen worden sneller toegekend aan sportverenigingen; bureaucratie blijft achterwege, de aanvraagprocedure moet simpel en snel zijn.
- De mogelijkheden voor praktische hulp bij de aanvraag van regelingen voor verduurzaming worden uitgebreid. Te veel verenigingen ervaren de hulp om te verduurzamen als te versnipperd; er wordt vooral advies gegeven terwijl zij praktische hulp nodig hebben.
- Verenigingen die weinig middelen hebben en hierdoor niet kunnen investeren in verduurzaming moeten ondersteuning op locatie krijgen om de omslag te kunnen maken. Zij dreigen anders eerder te bezwijken door een te hoge energierekening en hun geringe inkomsten/vermogen.
- BOSA compensatie energie-investering moet worden verruimd van 30% naar 50% zodat investeren aantrekkelijker wordt.
- Een compensatie voor verenigingen als de salderingsregeling wordt afgeschaft, zodat het voordelig blijft om zonnepanelen aan te schaffen.
- Particuliere verhuurders van sportaccommodaties zijn primair verantwoordelijk voor het verduurzamen van het pand en niet de hurende vereniging en huurders van sportaccommodaties krijgen een “tochtkorting” als het verouderde gebouw niet is verduurzaamd.

3. Verankering van de sport

We verankeren de sport in een Wet openbare sportvoorzieningen, zoals bibliotheken in de cultuursector ook een wettelijk basis krijgen. Bibliotheken worden terecht gezien als basisvoorziening. Dat zou voor sportverenigingen en –accommodaties ook moeten gelden.

In de sportsector wordt al langer gesproken over een dergelijke wet. Er zijn al meerdere moties in de Tweede Kamer over aangenomen, maar het kabinet krijgt het nog niet voor elkaar.

De PvdA heeft eerder de suggestie gedaan om de bibliotheekwet als uitgangspunt te nemen en in de wet niet veel meer te regelen dan een wettelijke basis voor toegankelijke sport, voor iedereen, overal in Nederland. De bibliotheekwet borgt de bibliotheek als essentiële voorziening. Voor sport is er geen wettelijke basis en dat moet veranderen.

Wij stellen voor:

Een kaderwet Sport met op hoofdlijnen een opbouw gebaseerd op de bibliotheekwet

- De wet zou de volgende zaken kunnen bevatten:
 - a. Ter beschikking stellen van locaties voor sport en bewegen door middel van een gemeentelijk integraal huisvestingsplan sportaccommodaties, in analogie onderwijshuisvesting
 - b. Bieden van informatie en mogelijkheden voor sport en bewegen
 - c. Bevorderen van beweging en het laten kennis maken met sporten in teamverband
 - d. Organiseren van ontmoeting en samen bewegen
 - e. Laten kennis maken met verschillende vormen van sport
 - f. De fysieke toegankelijkheid van een sportvereniging voor iedereen
- In de wet wordt opgenomen dat gemeenten dit invullen door middel van een zorgplicht voor sportvoorzieningen:
 - a. Door een minimum norm te stellen voor het aantal sport-mogelijkheden, afhankelijk van het aantal inwoners (per leeftijdscategorie);
 - b. Met een spreiding over de verschillende wijken van een gemeente, zodat de toegankelijkheid geborgd is en er in nieuwbouwwijken ook rekening wordt gehouden met sport en bewegen;
 - c. Met een beleid dat het mogelijk maakt voor alle inwoners om te sporten (dus met zo nodig financiële tegemoetkoming voor lagere inkomens).
 - d. Het bieden van verenigingsondersteuning
- In een AMVB kan bijvoorbeeld aanvullend worden geregeld:
 - Regionale samenwerking en spreiding.
 - Gezondheidsdoelen per regio.
 - Hoe gemeenten jaarlijks een beleidsplan maken en daarover jaarlijks verantwoording afleggen

